

Vergaderjaar 2025–2026

29 659

Evaluatie Staatsbosbeheer

K

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 23 december 2025

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ heeft schriftelijk overleg gevoerd met de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over het **Jaarverslag 2024 van Staatsbosbeheer**. Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit. Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 4 november 2025.
- De antwoordbrief van 19 december 2025.

De griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

¹ Samenstelling:

Van Aelst-Den Uijl (SP), Baumgarten (JA21), Beukering (Fractie-Beukering), Fiers (GroenLinks-PvdA), Van der Goot (OPNL), Van Gorp (GroenLinks-PvdA) (ondervoorzitter), Holterhues (ChristenUnie), Janssen-van Helvoort (GroenLinks-PvdA), Jaspers (BBB), Kanis (D66), Kemperman (FVD), Van Kesteren (PVV), Kluit (GroenLinks-PvdA), Van Knapen (BBB), Van der Linden (VVD), Van Meenen (D66), Nicolai (PvdD), Oplaat (BBB) (voorzitter), Perin-Gopie (Volt), Prins (CDA), Rietkerk (CDA), Van Rooijen (50PLUS), Straus (VVD), Thijssen (GroenLinks-PvdA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), De Vries (SGP), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Den Haag, 4 november 2025

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 22 september 2025 ter aanbieding van het jaarverslag 2024 van Staatsbosbeheer.² De leden van de fracties van de BBB en FVD hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

In het jaarverslag staat dat Staatsbosbeheer (SBB) niet in staat is externe kostenstijgingen structureel op te vangen, terwijl tegelijkertijd extra land wordt aangekocht en diverse kostbare (landinrichtings)projecten worden uitgevoerd. Het jaarverslag roept bij deze leden ook hiermee samenhangende vragen op over de in de wet gestelde taken van SBB. Zijn deze taken niet te breed gesteld, maakt SBB daarom zoveel kosten, en zou zij niet meer kunnen doen om inkomsten te krijgen, inclusief eenmalig door prioriteiten te stellen en kleine gronden en door bedrijven of burgers te gebruiken gebouwen te verkopen? Graag wisselen deze leden met u van gedachten over dit complex van financiële problemen en wettelijke taken van SBB.

Bent u bekend met het jaarverslag Staatsbosbeheer 2024, waarin wordt vermeld dat SBB een negatief bedrijfsresultaat van € 5,2 miljoen heeft behaald, ondanks een totaal aan ontvangen subsidies en bijdragen van € 178,9 miljoen? Hoe beoordeelt u dit resultaat in het licht van de uitvoerbaarheid van de wettelijke taken die SBB op grond van artikel 3 van de *Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer* moet uitvoeren?

Acht u het bestuurlijk en financieel verantwoord om SBB, onder de huidige omstandigheden van structurele onderfinanciering, te blijven belasten met de uitbreiding en inrichting van nieuwe natuurgebieden, zoals in het kader van de *Nationale Bossenstrategie* en het *Programma Natuur*?

Kunt u toelichten hoe wordt geborgd dat bij elke uitbreiding van het areaal natuur onder beheer van SBB ook de structurele beheerkosten (onderhoud, toezicht, herstel en monitoring) volledig zijn gedekt? Wordt dit standaard vooraf getoetst voordat een nieuwe uitvoeringsopdracht aan SBB wordt verstrekt?

Klopt het dat SBB voor het reguliere natuurbeheer via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) slechts 84% van de normkosten vergoed krijgt, en dat de resterende 16% moet worden gefinancierd uit eigen inkomsten of tijdelijke projectsubsidies? Zo ja, hoe acht de Minister het binnen dit financieringskader mogelijk om ook uitbreiding van het beheerde areaal op een duurzame wijze te realiseren?

In de wettelijke evaluatie van SBB werd vastgesteld dat er «disbalans» bestaat tussen de kosten van de wettelijke taken en de vergoedingen daarvoor.³ Welke concrete stappen zijn sinds deze evaluatie gezet om deze

² *Kamerstukken I* 2025/26, 29 659, J.

³ Ecorys, *Evaluatie Staatsbosbeheer*, Rotterdam, 11 april 2023, p. 50.

onbalans te herstellen, en wanneer verwacht de Minister dat het aangekondigde kostendekkende bekostigingsmodel operationeel zal zijn?

Deelt u de zorg dat SBB, door het ontbreken van structurele financiering, steeds afhankelijker wordt van tijdelijke projectsubsidies en commerciële inkomsten om zijn wettelijke taken uit te voeren? Welke waarborgen bestaan er dat deze vermenging van publieke en private middelen niet leidt tot aantasting van transparantie of uitvoerbaarheid van de publieke taak?

Is de wettelijke taakomschrijving van SBB niet te breed? Dit werd al geconcludeerd in de meest recente evaluatie van SBB.⁴ Op basis van welke overwegingen is indertijd artikel 3, lid 1, van de *Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer* zo opgesteld? Zou de taak van SBB niet beperkt moeten worden tot bijvoorbeeld: «het beheren van natuurgebieden van nationaal belang, met alles wat zich in die gebieden bevindt»?⁵

In het *Jaarverslag Staatsbosbeheer 2024* (p. 83) staat dat de organisatie in overleg is met het ministerie over een «herbezinning op kerntaken» en «een nieuwe balans van kosten en opbrengsten». Al in haar brief van 2 oktober 2023 aan de Tweede Kamer, na de meest recente evaluatie van SBB, gaf de toenmalige Minister aan dat een «heroriëntatie op kernactiviteiten» wenselijk was. Blijkens haar website beheert SBB in totaal 268.000 hectare, waarvan slechts 25.000 (minder dan 10%) «grootschalige natuur». ⁶ Beperkt SBB zich tot het beheer van natuurgebieden die van nationaal (natuur)belang zijn? Wat verstaat de regering onder de kerntaken van SBB? Wat heeft het kerntaken-overleg met SBB tot nu toe opgeleverd?

Bent u bereid in overleg te treden met provincies, om kleinere gebieden die SBB beheert, maar die grenzen aan een (natuur)gebied dat eigendom van een provincie is, mogelijk te verkopen of «om niet» als eigendom over te dragen aan betreffende provincie? En wil zij ook met de provincies overleggen of betreffende provincies niet zelf eigenaar willen worden van (delen van) de gebieden die SBB met subsidies van de provincies beheert (75 miljoen per jaar (Jaarverslag, p. 125)?

Op de interactieve landkaart op haar website is te zien dat SBB ook groene gebieden beheert in of net grenzend aan de bebouwde kom van verschillende gemeenten.⁷ Als deze in de bebouwde kom liggen kunnen ze niet van nationaal natuurbelang zijn, maar is meer sprake van parken, waarvan gemeenten er veel bezitten. Gemeenten kunnen ook beter de lokale «groenwaarde» van betreffende stukken land bepalen dan SBB, vinden deze leden. Gemeenten kunnen ook beter dan SBB afwegen of de lokale gemeenschap niet meer wordt gediend met de bouw van extra woningen. Bent u bereid, in overleg met uw collega van VRO, te onderzoeken welke

⁴ Ecorys, *Evaluatie Staatsbosbeheer*, Rotterdam, 11 april 2023, p. 61.

⁵ Art 3.1 luidt: «Staatsbosbeheer is belast met het beheer van de bij deze dienst krachtens eigendom of enig ander zakelijk dan wel enig persoonlijk recht berustende objecten en het verkrijgen van objecten, met als doelstelling bestaande, onderscheidenlijk potentiële, natuurwetenschappelijke, bosbouwkundige, landschappelijke, recreatieve, archeologische, aardkundige of cultuurhistorische waarden, dan wel de met die waarden verband houdende bestaande of potentieel aanwezige educatieve waarden, in het algemeen belang duurzaam in stand te houden, onderscheidenlijk met het oog daarop te ontwikkelen, een en ander in overeenstemming met het ten aanzien van de instandhouding en ontwikkeling van de voornoemde waarden door Onze Minister geformuleerd beleid. Onder beheer wordt mede verstaan de bevoegdheid tot vervreemding.».

⁶ www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/feiten-en-cijfers

⁷ kaart.staatsbosbeheer.nl

van deze gebieden beter kunnen worden verkocht of «om niet» overgedragen aan betreffende gemeente?
Zou het niet duidelijker zijn als de naam van de «Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer», waarop het bestaan van SBB is gebaseerd, wordt veranderd in «Wet op het Rijksnatuurbeheer»? Vindt u andere kleine aanpassingen aan de wet wenselijk, zoals de inmiddels onjuiste benaming van «Onze Minister» (art. 1a), schrappen van de vestigingsplaats (art. 2:1 en 2:3) zodat SBB vrij is een andere locatie van haar hoofdkantoor te kiezen? Wilt u gaan werken aan een wetswijziging?

In het huidige artikel 3, lid 1, maar ook in de leden 3, 4 en 5, wordt ingegaan op de bevoegdheid van SBB tot aan- en verkopen. Waarom is voor de huidige beschrijving gekozen? Is het niet wenselijker dat de Minister van LNV als enige mag beslissen over tenminste de aan- en verkoop van gebieden, al dan niet na advies van de Minister van Financiën?

Lijkt het de regering om efficiency-redenen niet wenselijker dat SBB het beheer van in ieder geval grote gebouwen en monumenten overdraagt aan het Rijksvastgoedbedrijf? Zou het Rijksvastgoedbedrijf ook niet beter kunnen beoordelen of deze toch door het Rijk nuttiger kunnen worden gebruikt, bijvoorbeeld als kantoor- of werklocatie, en zo niet, beter kunnen worden verkocht? Bent u bereid hier onderzoek naar te doen?

Bent u nog tevreden met de verzelfstandigde status van SBB? Vindt u het niet wenselijk de organisatie (weer) een dienst of agentschap van het Rijk te maken, zodat zij SBB eenvoudiger kan sturen, en de organisatie meer onder democratische controle komt? Bent u in ieder geval bereid onderzoek te laten doen naar de wenselijkheid van de zelfstandige status van de organisatie?

Hoeveel kreeg of gebruikte SBB in 2024 aan projectsubsidies van het Ministerie van LNV? Hoeveel procent van de «som der bedrijfsopbrengsten» (p. 100) kwam van dit ministerie, dus inclusief de «Rijksbijdrage» van het Ministerie van 32 miljoen? Bent u voornemens het percentage dat u jaarlijks bijdraagt naar beneden te brengen? Naar welk percentage streeft u?

Natuurbeheerorganisaties zoals SBB krijgen in de media de kritiek onvoldoende praktijkkennis te hebben en voor een theoretische of bureaucratische aanpak te kiezen. Wat doet u om te zorgen dat SBB over voldoende praktijkkennis beschikt en niet te vaak een bureaucratische of theoretische aanpakken te kiezen?

Hoeveel schadevergoedingen moest SBB de afgelopen jaren gemiddeld betalen, voor situaties zoals de leemstort in Kloosterhaar enige jaren geleden?

Blijkens haar website, heeft SBB 40.194 hectare verpacht, maar beheert zij 53.000 hectare «grasland».⁸ Kan SBB niet meer grasland verpachten? Bent u bereid hier onderzoek naar te laten doen?

SBB beheert volgens haar website 16.000 hectare «heide». Op hoeveel procent van deze heidegronden wordt door SBB nu begrazing door bijvoorbeeld schapen, voor de productie van voedsel en wol, aangeboden (verpachting, verkoop)? Kan dit worden uitgebreid? Heeft u hier alle SBB-heidegronden voor laten beoordelen?

⁸ www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/feiten-en-cijfers,

SBB beheert volgens haar website 1.000 hectare «zandverstuivingen». Deze hebben inherent weinig natuurwaarde. Heeft SBB in het (verre) verleden zandvlakten/zandverstuivingen omgevormd tot bos of landbouwgrond? Hoe vaak werd dat door SBB gedaan? Zijn daar nu nog plannen voor? Heeft u alle SBB-zandvlakten voor de wenselijkheid van omvorming tot bos, landbouwgrond laten beoordelen?

In de duinen die SBB beheert zijn sommige delen onbegroeid. Is het mogelijk daar meer helmgras, planten of bomen aan te brengen, tegen (wind)erosie en om CO₂ uit de lucht te halen? Of kunnen daar bijvoorbeeld rozebottel- en braamstruiken worden geplant, die middels verpachting commercieel kunnen worden geoogst?

Volgens haar website beheert SBB ook 18.000 ha «water». Wordt geprobeerd dit nuttiger, inclusief voor voedselproductie te gebruiken? Zoals voor visvangst of viskweek, eetbare waterplanten, kroos (als diervoer), en het plaatsen van drijftillen (floatlands)? Hoeveel inkomsten genereert SBB nu uit de verkoop van riet, en kan dit worden opgevoerd? Ziet u het ook als een optie, afgewogen, als kleine plassen niet echt nodig zijn voor watermanagement, ze in te polderen/droog maken om voor landbouw te kunnen gebruiken?

In de memorie van toelichting bij de *Wet verzelfstandiging Staatsbos-beheer* (p. 9) werd gesproken over mogelijkheden toegang te heffen aan bezoekers van natuurgebieden die door SBB beheerd worden. Heft SBB nu toegang? Voor welke gebieden? Hoeveel levert dit jaarlijks aan inkomsten op? Wilt u voor meer gebieden toegang laten heffen? Of SBB meer lidmaatschappen te laten introduceren om gebruik te maken van haar gebieden of gebouwen, en daarmee meer inkomsten te krijgen?

Wat doet SBB om meer donaties te krijgen? Hoeveel extra inkomsten denkt de Minister dat SBB hieruit jaarlijks kan krijgen?

In de memorie van toelichting staat ook dat SBB op 1 januari 1996 in totaal een areaal van circa 215 000 ha in bezit had. Volgens haar website beheert zij nu 268 000 hectare. Kunt u aangeven wanneer en hoe deze toename tot stand is gekomen. Zijn grote grondaankopen gedaan? Welke? Tegen welke bedragen? Of zijn er andere verklaringen?

Blijkens haar website beheert SBB 1.900 «gebouwde objecten». Hoeveel mensen wonen daar in totaal in? Ziet u mogelijkheden dit uit te breiden? Wilt u daar SBB opdracht toe geven?

Van de bedrijfslasten van SBB van jaarlijks 278 miljoen euro, is 45% (126 miljoen euro) «uitbesteed werk».⁹ Hoeveel daarvan is onderhoud aan gebouwen? Is dit geen indicator dat veel van deze gebouwen beter kunnen worden verkocht?

Wordt nu in alle bossen die SBB beheert hout geoogst? Kan SBB de huidige 194.000 m³¹⁰ houtoogst vergroten, bijvoorbeeld door voor meer gebieden contracten met bosbouwbedrijven aan te gaan? Bosbouw was de/een van de redenen om in 1899 SBB op te richten.¹¹ Ziet u een toekomst dat zij geen of slechts een hele beperkte financiële bijdrage aan de SBB meer hoeft te doen, omdat voldoende hout geoogst wordt?

⁹ www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/feiten-en-cijfers

¹⁰ www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/feiten-en-cijfers

¹¹ nl.wikipedia.org/wiki/Staatsbosbeheer

Hoeveel recreatiewoningen/vakantiehuisjes beheert SBB? Hoeveel daarvan staan aan een openbare weg en aan de rand van of buiten een natuurgebied? Waarom worden deze door het ministerie niet verkocht: is eigendom wel legitiem, treedt het ministerie niet als marktpartij op, wat via de Wet Markt en Overheid aan regels is gebonden?

SBB stelt eisen om in aanmerking te komen voor natuurinclusieve landbouw pachtgrond, zoals het succesvol afronden van een cursus natuurinclusieve landbouw. Mag dit vooraf als eis worden gesteld om toegang te krijgen tot de verpachtingsprocedure? Dit beperkt toegang voor een deel van de agrarische bedrijven. Zijn dergelijke toegangseisen volgens u wettelijk toegestaan en geen marktverstoring?

Voert SBB bosuitbreidingsprojecten uit met als doel stikstof te reduceren? Er lijkt een wetenschappelijke consensus te zijn dat bossen in veel gevallen *niet* aan stikstofherstel bijdragen, maar zelfs bestaande stikstofproblemen kunnen verergeren als de bodem arm of zuur is. Het aanplanten van bos verwijdert geen stikstof uit het ecosysteem. Bossen nemen wel stikstof op in biomassa (hout, bladeren, strooisel), maar dat is tijdelijk opgeslagen, niet verwijderd. Door bladafval, humus en compostering komt stikstof na verloop van tijd weer in de bodem en het grondwater terecht. Onder bossen vindt langdurige ophoping van strooisel plaats. Tijdens de afbraak van dit organisch materiaal: komt nitraat vrij dat kan uitspoelen, daalt de pH van de bodem, en verdwijnen kalk, magnesium en kalium uit de toplaag. Het gevolg is verzuring van de bodem, wat de beschikbaarheid van voedingsstoffen voor veel plantensoorten vermindert. Voor met name heide, schraalgraslanden en duinvegetaties betekent dit verlies van biodiversiteit. Als SBB nu projecten of plannen heeft om bos aan te planten met als doel stikstof te reduceren, bent u dan bereid deze projecten stil te laten leggen, totdat nader onderzoek uitsluitsel geeft of dit wel stikstofreductie oplevert?

SBB beheert een aanzienlijk aantal landgoederen. In het *Jaarverslag* worden genoemd: Buitenplaats Elswout en Landgoed Groeneveld (p. 42). Hoe en wanneer zijn deze in beheer gekomen van SBB? (Waarom) zijn deze nooit te koop aangeboden? In Nederland zijn heel veel landgoederen particulier eigendom, inclusief omliggende bossen en landbouwgrond. Welke overheidstaak is met het eigendom van deze landgoederen gediend? Welke wet rechtvaardigt volgens u dat de overheid daarvan eigenaar is?

In het Jaarverslag lijkt de geschatte waarde van de (landbouw)gronden en gebouwen die SBB beheert niet te staan. In het rapport *Zicht op Rijksbezit* (p. 80) worden ze door de Algemene Rekenkamer wel als bezit van het ministerie genoemd, maar wordt ook geen geschatte waarde gegeven (p. 82), terwijl dat voor de terreinen en gebouwen van het Rijksvastgoedbedrijf wel wordt gedaan (p. 36). Waarom is in het *Jaarverslag* geen geschatte waarde van de gronden en gebouwen in hoofdstuk 8 (p. 99 e.v.) opgenomen? Hoeveel zijn deze twee nu naar schatting waard (graag apart weergeven)?

Op haar website staat dat SBB «Hollands Hout» verkoopt; «kwaliteitshout uit onze bossen». Zou SBB het, aangezien lang niet al dit hout uit de provincies Noord- en Zuid-Holland kan komen, de productbenamingen willen aanpassen naar de regio of provincie waar het vandaan komt? Dus «Gelders Hout» uit Gelderland, «Drents Hout» uit Drenthe etc.

Is mevrouw E.P. Paternotte, lid van de Raad van Toezicht van SBB, gerelateerd aan het D66-Kamerlid met dezelfde achternaam?

Is het correct dat SBB geen activiteiten heeft op Caribisch Nederland of een van de landen in het Caribische gedeelte van het Koninkrijk? Is dit altijd zo geweest, en zo niet: waarom is dit veranderd? Zou het wenselijk zijn dat SBB daar weer verantwoordelijk wordt voor natuurbeheer? Bent u bereid dit te onderzoeken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van FVD

Naar aanleiding van de evaluatie en het jaarverslag 2023 van Staatsbosbeheer zijn reeds in meerdere schriftelijke rondes vragen gesteld over de bedrijfsvoering van Staatsbosbeheer. Het betrof hier de tekorten in de exploitatie die onder andere veroorzaakt werden door de oplopende kosten voor beheer en onderhoud van de vele kleine stukjes natuur die bij Staatsbosbeheer in eigendom zijn. Het onderhouden en beheren van dit «snippergroen» is inefficiënt en een beter georganiseerd beheer en onderhoud zou de exploitatielasten van Staatsbosbeheer kunnen verlagen.

Daarbij drukt het eigendom van dit snippergroen op de balans van Staatsbosbeheer, die zelf ook aangeeft dat zij open staat voor een andere oplossing, bijvoorbeeld beheer door derden.

Bent u bekend met het aanbod van Staatsbosbeheer om het snippergroen van Staatsbosbeheer tegen natuurwaarde (lees: afgewaardeerde agrarische grondwaarde) in eigendom over te dragen aan de agrariërs die al belendende landbouwgronden beheren en exploiteren?

Bent u bekend met de mogelijkheid om hieraan de onderhoudstaak aan de nieuwe eigenaren over te dragen, tegen een redelijke beheervergoeding, waarmee een impuls kan worden gegeven aan agrarisch natuurbeheer en tevens dit beheer efficiënter en goedkoper kan worden uitgevoerd?

Bent u bereid met de beleidsruimte die u heeft – binnen uw mandaat als bewindspersoon – om deze overdracht van snippergroen, inclusief beheerovereenkomst, door middel van een eenvoudige opdracht aan Staatsbosbeheer te realiseren?

Het programma Ruimte voor Defensie legt een zware ruimteclaim op gronden in provincies. Met name in de provincie Gelderland worden oefenterreinen voorzien en nieuwe defensielocaties.

Bent u bekend dat Staatsbosbeheer met het Ministerie van Defensie een overeenkomst heeft getekend waarin Staatsbosbeheer haar gronden ter beschikking stelt aan Defensie voor genoemd programma?

Hoe voorziet u mogelijke effecten op de doelstellingen om natuurwaarden op de gronden van Staatsbosbeheer te behouden en te versterken in het kader van de nationale en internationale verplichtingen jegens natuurherstel en – behoud? Is Staatsbosbeheer hier niet te snel, heeft zij de mogelijkheid om met een ministerie dergelijke afspraken te maken?

Kunnen gronden die oorspronkelijk zijn ontwaard tot natuurgonden op deze wijze worden gealloceerd aan oneigenlijke taken dan waarvoor deze zijn aangekocht dan wel afgewaardeerd?

Staatsbosbeheer voorziet dat zij – mogelijk door het verlies van gronden aan Defensietaken – extra gronden natuur moeten bijkopen. Hoe ziet u dit? Komt deze extra aankoop van gronden ten laste van bijvoorbeeld de agrarische sector of de woningbouw?

De leden van de vaste commissie voor LNV zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk **2 december 2025**.

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G.J. Oplaat

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ,
VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 december 2025

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van de leden van de fractie van de BBB en de FVD over het Jaarverslag 2024 Staatsbosbeheer (178717, ingezonden 4 november 2025).

Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J.F. Rummenie

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 22 september 2025 ter aanbieding van het jaarverslag 2024 van Staatsbosbeheer. De leden van de fracties van de BBB en FVD hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

In het jaarverslag staat dat Staatsbosbeheer (SBB) niet in staat is externe kostenstijgingen structureel op te vangen, terwijl tegelijkertijd extra land wordt aangekocht en diverse kostbare (landinrichtings)projecten worden uitgevoerd. Het jaarverslag roept bij deze leden ook hiermee samenhangende vragen op over de in de wet gestelde taken van SBB. Zijn deze taken niet te breed gesteld, maakt SBB daarom zoveel kosten, en zou zij niet meer kunnen doen om inkomsten te krijgen, inclusief eenmalig door prioriteiten te stellen en kleine gronden en door bedrijven of burgers te gebruiken gebouwen te verkopen? Graag wisselen deze leden met u van gedachten over dit complex van financiële problemen en wettelijke taken van SBB.

1

Bent u bekend met het jaarverslag Staatsbosbeheer 2024, waarin wordt vermeld dat SBB een negatief bedrijfsresultaat van € 5,2 miljoen heeft behaald, ondanks een totaal aan ontvangen subsidies en bijdragen van € 178,9 miljoen? Hoe beoordeelt u dit resultaat in het licht van de uitvoerbaarheid van de wettelijke taken die SBB op grond van artikel 3 van de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer moet uitvoeren?

Antwoord

Ja, daar ben ik mee bekend. In het jaarverslag rapporteert Staatsbosbeheer een positief totaal resultaat van 3,1 miljoen euro, echter met een negatief bedrijfsresultaat van 5,2 miljoen euro. Dit negatieve bedrijfsresultaat laat zien dat er geen balans is tussen de kosten van de wettelijk opgedragen taken en de vergoedingen ervoor. Staatsbosbeheer is niet in staat externe kostenstijgingen zoals loonkosten en sociale premies, energie-, bouw, en uitvoeringskosten structureel volledig op te vangen. Er is door Staatsbosbeheer ingezet op een structurele verbetering door het ontwikkelplan Natuurlijk Verbeteren, gericht op een duurzaam financieel resultaat (zijnde een kostenneutrale jaarbegroting) vanaf 2027. Als gevolg van renteontwikkeling en incidentele financiële baten kon 2024 wel met een positief totaal resultaat worden afgesloten.

2

Acht u het bestuurlijk en financieel verantwoord om SBB, onder de huidige omstandigheden van structurele onderfinanciering, te blijven belasten met de uitbreiding en inrichting van nieuwe natuurgebieden, zoals in het kader van de Nationale Bossenstrategie en het Programma Natuur?

Antwoord

De aanvullende opdrachten staan los van de reguliere taken. Staatsbosbeheer is de aangewezen partij om invulling te geven aan deze uitvoeringstaken van het Rijk. Binnen het Programma Natuur heeft Staatsbosbeheer een speciale verantwoordelijkheid omdat de organisatie 110 van 128 stikstofgevoelige N2000 gebieden van Nederland in beheer heeft. Ook beheert Staatsbosbeheer het grootste bosareaal van ons land.

3

Kunt u toelichten hoe wordt geborgd dat bij elke uitbreiding van het areaal natuur onder beheer van SBB ook de structurele beheerkosten (onderhoud, toezicht, herstel en monitoring) volledig zijn gedekt? Wordt dit standaard vooraf getoetst voordat een nieuwe uitvoeringsopdracht aan SBB wordt verstrekt?

Antwoord

De provincies hebben als taak de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) middels verwerving van areaal. Staatsbosbeheer heeft geen eigen uitbreidingsdoelstelling. De provincies verkopen, meestal na inrichting, de hectares als natuurgrond en zoeken een geschikte natuurbeheerder voor de lange termijn. Als natuurbeheerder wil Staatsbosbeheer kostendekkend kunnen blijven werken. Via budgetsturing en eigen inkomsten spant Staatsbosbeheer zich daarom ook steeds maximaal in om sprake te laten zijn van een kostendekkende uitvoering van natuurbeheer. Zo nodig gaat Staatsbosbeheer hierover in gesprek met de verschillende provincies. Voor N2000 en vanuit gelden van Programma Natuur SPUK 2 worden projecten regelmatig ondergebracht en uitgevoerd door Staatsbosbeheer in opdracht van de verschillende provincies. Het komt voor dat de structurele beheerkosten hiervan (onderhoud, toezicht, monitoring) onvoldoende door de provincies worden gefinancierd, bijvoorbeeld ontwikkelingsbeheer na een dergelijk project. Daarnaast kan een herstelproject tot een verzwaring van doelen leiden. De opdrachtgever of subsidievertrekker is ervoor verantwoordelijk dat een opdracht voldoende financieel gedekt wordt. Wanneer dat niet het geval is, kan Staatsbosbeheer de opdracht niet (volledig) uitvoeren.

4

Klopt het dat SBB voor het reguliere natuurbeheer via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) slechts 84% van de normkosten vergoed krijgt, en dat de resterende 16% moet worden gefinancierd uit eigen inkomsten of tijdelijke projectsubsidies? Zo ja, hoe acht de Minister het binnen dit financieringskader mogelijk om ook uitbreiding van het beheerde areaal op een duurzame wijze te realiseren?

Antwoord

Ja, dat klopt. Projectsubsidies zijn geen bron van structurele financiering en slechts kostendekkend. Indien uitbreiding van het beheerde areaal aan de orde is, zullen structurele beheervergoedingen (via SNL en volledige openstelling daarvan) mee moeten komen.

5

In de wettelijke evaluatie van SBB werd vastgesteld dat er «disbalans» bestaat tussen de kosten van de wettelijke taken en de vergoedingen daarvoor. Welke concrete stappen zijn sinds deze evaluatie gezet om deze onbalans te herstellen, en wanneer verwacht de Minister dat het aangekondigde kostendekkende bekostigingsmodel operationeel zal zijn?

Antwoord

Staatsbosbeheer heeft na de wettelijke evaluatie een transparant kostprijsmodel opgezet. Dit model maakt inzichtelijk waar de kosten liggen en in hoeverre activiteiten gedekt worden door beschikbare middelen. Als dekking ontbreekt, kiest Staatsbosbeheer er soms bewust voor om activiteiten niet uit te voeren, tenzij aanvullende financiering wordt gevonden. Zo houdt Staatsbosbeheer de inzet doelgericht en verantwoord waarbij volledige dekking van wettelijke taken zoals natuurbeheer nodig is.

6

Deelt u de zorg dat SBB, door het ontbreken van structurele financiering, steeds afhankelijker wordt van tijdelijke projectsubsidies en commerciële inkomsten om zijn wettelijke taken uit te voeren? Welke waarborgen bestaan er dat deze vermenging van publieke en private middelen niet leidt tot aantasting van transparantie of uitvoerbaarheid van de publieke taak?

Antwoord

Deze zorg wordt gedeeld. Structurele financiering van de wettelijke taken heeft de voorkeur boven tijdelijke projectsubsidies en commerciële inkomsten. Financiering van de structurele beheertaak van Staatsbosbeheer gebeurt via de provincies met het SNL. Deze subsidie is op 84% van de normkosten gesteld. Echter wordt dit in de praktijk niet gehaald. De prijzen voor natuurbeheer zijn gestegen en wijken inmiddels flink af van de realiteit, o.a. door ontwikkelingen rondom beheertypen, stikstof en het klimaat. Bovendien stellen provincies niet voor alle beheertypen de subsidie volledig open, zodat voor het beheer van deze typen geen financiering beschikbaar is.

7

Is de wettelijke taakomschrijving van SBB niet te breed? Dit werd al geconcludeerd in de meest recente evaluatie van SBB. Op basis van welke overwegingen is indertijd artikel 3, lid 1, van de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer zo opgesteld? Zou de taak van SBB niet beperkt moeten worden tot bijvoorbeeld: «het beheren van natuurgebieden van nationaal belang, met alles wat zich in die gebieden bevindt»?

Antwoord

Mede op basis van de bevindingen in de wettelijke evaluatie, heb ik met Staatsbosbeheer afgesproken zich meer te gaan richten op kerntaken. Staatsbosbeheer stelt natuurbeheer centraal. De breed geformuleerde wettelijke taakomschrijving van Staatsbosbeheer geeft ruimte tot accentverschuivingen in de praktijk en de gewenste flexibiliteit om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

8

In het Jaarverslag Staatsbosbeheer 2024 (p. 83) staat dat de organisatie in overleg is met het ministerie over een «herbezinning op kerntaken» en «een nieuwe balans van kosten en opbrengsten». Al in haar brief van 2 oktober 2023 aan de Tweede Kamer, na de meest recente evaluatie van SBB, gaf de toenmalige Minister aan dat een «heroriëntatie op kernactiviteiten» wenselijk was. Blijkens haar website beheert SBB in totaal 268.000 hectare, waarvan slechts 25.000 (minder dan 10%) «grootschalige natuur». Beperkt SBB zich tot het beheer van natuurgebieden die van nationaal (natuur)belang zijn? Wat verstaat de regering onder de kerntaken van SBB? Wat heeft het kerntaken-overleg met SBB tot nu toe opgeleverd?

Antwoord

Staatsbosbeheer beheert voor het grootste deel gronden met N2000 en of NNN-status die van (inter)nationaal belang zijn. De focus van Staatsbosbeheer ligt daarmee voor een belangrijk deel op het beheren van natuurterreinen met een nationaal belang.

9

Bent u bereid in overleg te treden met provincies, om kleinere gebieden die SBB beheert, maar die grenzen aan een (natuur)gebied dat eigendom van een provincie is, mogelijk te verkopen of «om niet» als eigendom over te dragen aan betreffende provincie? En wil zij ook met de provincies overleggen of betreffende provincies niet zelf eigenaar willen worden van

(delen van) de gebieden die SBB met subsidies van de provincies beheert (75 miljoen per jaar (Jaarverslag, p. 125)?

Antwoord

Staatsbosbeheer draagt geen gronden «om niet» over, net zoals de Staat dat niet doet. Als provincies zich melden bij Staatsbosbeheer met een aankoopvraag, dan staat Staatsbosbeheer open voor het verkennen van de mogelijkheden tot verkoop binnen de kaders van het Didam-arrest en het «Convenant over het van overheidswege bieden van gelijke kansen bij de uitgifte van gronden voor natuur». Op grond van de restopgave NNN worden nog in te richten nieuwe natuurterreinen door provincies juist op de markt gebracht.

10

Op de interactieve landkaart op haar website is te zien dat SBB ook groene gebieden beheert in of net grenzend aan de bebouwde kom van verschillende gemeenten. Als deze in de bebouwde kom liggen kunnen ze niet van nationaal natuurbelang zijn, maar is meer sprake van parken, waarvan gemeenten er veel bezitten. Gemeenten kunnen ook beter de lokale «groenwaarde» van betreffende stukken land bepalen dan SBB, vinden deze leden. Gemeenten kunnen ook beter dan SBB afwegen of de lokale gemeenschap niet meer wordt gediend met de bouw van extra woningen. Bent u bereid, in overleg met uw collega van VRO, te onderzoeken welke van deze gebieden beter kunnen worden verkocht of «om niet» overgedragen aan betreffende gemeente?

Antwoord

Zoals ik in mijn antwoord hiervoor ook heb aangegeven: Staatsbosbeheer draagt geen gronden «om niet» over, net zoals de Staat dat niet doet. In de praktijk wordt door Staatsbosbeheer incidenteel grond verkocht aan gemeenten wanneer de publiekrechtelijke functie natuur is omgezet in een andere functie, bijvoorbeeld voor woningbouw. Dit doet Staatsbosbeheer tegen de marktwaarde.

11

Zou het niet duidelijker zijn als de naam van de «Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer», waarop het bestaan van SBB is gebaseerd, wordt veranderd in «Wet op het Rijksnatuurbeheer»? Vindt u andere kleine aanpassingen aan de wet wenselijk, zoals de inmiddels onjuiste benaming van «Onze Minister» (art. 1a), schrappen van de vestigingsplaats (art. 2:1 en 2:3) zodat SBB vrij is een andere locatie van haar hoofdkantoor te kiezen? Wilt u gaan werken aan een wetswijziging?

Antwoord

Voor deze zaken is geen apart wetgevingstraject nodig. De juiste benaming van de Minister wordt geregeld via een wijzigingswet voor alle wetten waar de Minister genoemd wordt. Voor de vestigingsplaats zit in artikel 2, lid 3 een optie om tot elke gewenste vestigingsplaats te komen.

12

In het huidige artikel 3, lid 1, maar ook in de leden 3, 4 en 5, wordt ingegaan op de bevoegdheid van SBB tot aan- en verkopen. Waarom is voor de huidige beschrijving gekozen? Is het niet wenselijker dat de Minister van LNV als enige mag beslissen over tenminste de aan- en verkoop van gebieden, al dan niet na advies van de Minister van Financiën?

Antwoord

In de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer is de situatie vastgelegd zoals die ook gold voor de verzelfstandiging. Sinds 1927 ligt naast het

materieel beheer ook het privaatrechtelijke beheer van de gronden bij Staatsbosbeheer. Deze positie is gebaseerd op de gedachte dat het privaatrechtelijk beheer zo nauw met het materieel beheer is verbonden, dat Staatsbosbeheer teneinde het materieel beheer te kunnen realiseren, tevens over de bevoegdheid tot voeren van het privaatrechtelijk beheer moet beschikken. Binnen het Rijk ligt het privaatrechtelijk beheer voor alle ministeries bij het Rijksvastgoedbedrijf.

13

Lijkt het de regering om efficiency-redenen niet wenselijker dat SBB het beheer van in ieder geval grote gebouwen en monumenten overdraagt aan het Rijksvastgoedbedrijf? Zou het Rijksvastgoedbedrijf ook niet beter kunnen beoordelen of deze toch door het Rijk nuttiger kunnen worden gebruikt, bijvoorbeeld als kantoor- of werklocatie, en zo niet, beter kunnen worden verkocht? Bent u bereid hier onderzoek naar te doen?

Antwoord

Staatsbosbeheer beheert ruim achthonderd monumenten, een substantieel deel van het Nederlandse cultureel erfgoed. De focus van Staatsbosbeheer ligt op monumenten en objecten die sterk verbonden zijn met en bijdragen aan de omliggende natuurgebieden en op de gebieden met Unesco status. Toekomstbestendig natuurbeheer vraagt om een passende kijk op gebouwde monumenten. Om monumenten levensvatbaar te houden of te maken is het vinden van nieuwe economische of maatschappelijke dragers vaak noodzakelijk. De objecten die niet bij Staatsbosbeheer passen of beter door anderen beheerd kunnen worden, stoot Staatsbosbeheer af. Staatsbosbeheer is dus, binnen de beschikbare middelen, zijn monumentenportefeuille aan het verzakelijken en prioriteren. De focus en inzet van Staatsbosbeheer ligt hierbij op monumenten en objecten die sterk verbonden zijn met de ontstaansgeschiedenis en identiteit van het natuurgebied. Monumenten die niet bij Staatsbosbeheer passen of beter door anderen beheerd kunnen worden, stoot Staatsbosbeheer onder voorwaarden af. Een nieuwe erfgoedvisie en bijbehorende leidraad Vervreemding Monumenten, vormt de basis voor zorgvuldige keuzes hierin.

14

Bent u nog tevreden met de verzelfstandigde status van SBB? Vindt u het niet wenselijk de organisatie (weer) een dienst of agentschap van het Rijk te maken, zodat zij SBB eenvoudiger kan sturen, en de organisatie meer onder democratische controle komt? Bent u in ieder geval bereid onderzoek te laten doen naar de wenselijkheid van de zelfstandige status van de organisatie?

Antwoord

In 2026 zal gestart worden met de volgende wettelijke evaluatie over de periode 2022–2025 aangaande het doeltreffend en doelmatig functioneren van Staatsbosbeheer. Aan de hand van de resultaten van dit evaluatieonderzoek zal worden beoordeeld of een vervolgonderzoek naar de voortzetting van de taakuitoefening door Staatsbosbeheer, en de vorm waarin, noodzakelijk is.

15

Hoeveel kreeg of gebruikte SBB in 2024 aan projectsubsidies van het Ministerie van LVVN? Hoeveel procent van de «som der bedrijfsopbrengsten» (p. 100) kwam van dit ministerie, dus inclusief de «Rijksbijdrage» van het Ministerie van 32 miljoen? Bent u voornemens het percentage dat u jaarlijks bijdraagt naar beneden te brengen? Naar welk percentage streeft u?

Antwoord

Staatsbosbeheer gebruikte in 2024 voor 19 miljoen euro aan projectsubsidies van mijn ministerie. De som der bedrijfsopbrengsten van Staatsbosbeheer was 273 miljoen euro in 2024. Mijn ministerie heeft, inclusief de Rijksbijdrage, voor 51 miljoen euro bijgedragen aan Staatsbosbeheer. Dat is 18,7% van de som der bedrijfsopbrengsten van Staatsbosbeheer. Ik ben niet voornemens om zonder goede reden het percentage dat mijn ministerie bijdraagt naar beneden te brengen.

16

Natuurbeheerorganisaties zoals SBB krijgen in de media de kritiek onvoldoende praktijkkennis te hebben en voor een theoretische of bureaucratische aanpak te kiezen. Wat doet u om te zorgen dat SBB over voldoende praktijkkennis beschikt en niet te vaak een bureaucratische of theoretische aanpakken te kiezen?

Antwoord

De kritiek dat Staatsbosbeheer onvoldoende praktijkkennis zou hebben en teveel voor een theoretische of bureaucratische aanpak zou kiezen, is mij niet bekend. Ik zie daarom geen aanleiding voor hervormingen op dit vlak.

17

Hoeveel schadevergoedingen moest SBB de afgelopen jaren gemiddeld betalen, voor situaties zoals de leemstort in Kloosterhaar enige jaren geleden?

Antwoord

Staatsbosbeheer heeft in de afgelopen jaren geen schadevergoedingen moeten betalen voor situaties waar de vergunningsvoorwaarden geschonden zijn.

18

Blijkens haar website, heeft SBB 40.194 hectare verpacht, maar beheert zij 53.000 hectare «grasland». Kan SBB niet meer grasland verpachten? Bent u bereid hier onderzoek naar te laten doen?

Antwoord

Verpachting van natuurgrond is een middel dat door terreinbeherende organisaties wordt ingezet voor het behalen van natuurdoelen. Voor het kunnen behalen van de provinciaal vastgelegde natuurdoelen, is pacht echter niet in alle gevallen het beste instrument. Daarnaast geldt dat als Staatsbosbeheer grond wil verpachten, bij openbare inschrijvingen is gebleken dat voor sommige percelen geen interesse is vanuit de markt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij natuurgraslanden met een beperkt agrarisch medegebruik, zoals vochtig hooiland. Met het openbare pachtproces van Staatsbosbeheer wordt al ingezet op het maximaal benutten van de mogelijkheden tot het inzetten van pacht als beheerinstrument om samen met agrarisch ondernemers te werken aan het behalen van de natuurdoelen.

19

SBB beheert volgens haar website 16.000 hectare «heide». Op hoeveel procent van deze heidegronden wordt door SBB nu begrazing door bijvoorbeeld schapen, voor de productie van voedsel en wol, aangeboden (verpachting, verkoop)? Kan dit worden uitgebreid? Heeft u hier alle SBB-heidegronden voor laten beoordelen?

Antwoord

Staatsbosbeheer beheert 16.000 hectare heide. Hiervan is ongeveer 3.000 hectare verpacht en 8.200 ha in «gescheperde schapenbegrazing».

In de pachtovereenkomsten wordt grotendeels begraaasd met schapen door bedrijven of particulieren. Zij gebruiken de schapen voor de productie van voedsel en wol. Dit kan gaan om zowel seizoensbegrazing als jaarrondbegrazing. De zo'n overige 4.800 hectare heide wordt in eigen beheer uitgevoerd. De reden voor het in eigen beheer nemen van heideterreinen kan verschillende redenen hebben, waaronder het ontbreken van geschikte partijen voor het beheer van onze gronden, financiering of de aanwezigheid van de wolf.

20

SBB beheert volgens haar website 1.000 hectare «zandverstuivingen». Deze hebben inherent weinig natuurwaarde. Heeft SBB in het (verre) verleden zandvlakten/zandverstuivingen omgevormd tot bos of landbouwgrond? Hoe vaak werd dat door SBB gedaan? Zijn daar nu nog plannen voor? Heeft u alle SBB-zandvlakten voor de wenselijkheid van omvorming tot bos, landbouwgrond laten beoordelen?

Antwoord

Stuifzand behoort tot de meest bedreigde N2000 natuurdoelen. Ruim 125 jaar geleden was het areaal stuifzanden in Nederland aanzienlijk groter (circa 80.000 hectare) en was de situatie compleet anders. De arme stuivende gronden werden bestreden en «vastgelegd» door bossen aan te planten. Het kleine restant stuifzanden dat in ons land over is gebleven (circa 1.500 ha) is van grote waarde voor onder meer de zandhagedis. De mate van biodiversiteit is vooral afhankelijk van een afwisseling en overgangen van kaal zand, korstmosbegroeiingen en droog open grasland. De korstmosstadia in zandverstuivingen herbergen een grote diversiteit aan zeldzame korstmossen. Zandverstuivingen zijn eveneens belangrijk voor mossen, vogels, reptielen en ongewervelden. Staatsbosbeheer heeft in het verleden zandverstuivingen omgevormd naar bos. Daar zijn nu geen plannen voor. Daar waar Staatsbosbeheer in het verre verleden een taak had om stuifzanden te bebossen, heeft het nu de taak om beheertypen als stuifzanden actief te beheren en open te houden.

21

In de duinen die SBB beheert zijn sommige delen onbegroeid. Is het mogelijk daar meer helmgras, planten of bomen aan te brengen, tegen (wind)erosie en om CO₂ uit de lucht te halen? Of kunnen daar bijvoorbeeld rozebottel- en braamstruiken worden geplant, die middels verpachting commercieel kunnen worden geoogst?

Antwoord

Aanplant van helm of struikgewassen is niet altijd wenselijk. In duinlandschappen is (stuivend) zand één van de natuurlijke successiestadia die thuishoren in een delta en passend in de natuurdoelen. Daarnaast zorgt stuivend zand in de kustgebieden voor natuurlijke ophoging en vergroot het meegroeivermogen om het hoofd te bieden aan zeespiegelstijging. Recente rapportages van onder meer het deltaprogramma bevestigen dat en maatregelen vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), wat Staatsbosbeheer samen met Rijkswaterstaat en RVO voor het Rijk uitvoert, ondersteunen dit. Stuivende duinen bieden ook ruimte voor het vestigen van pioniersvegetaties die passen bij de gestelde N2000-doelen en zijn nodig voor het verbeteren van habitattypes om deze gestelde N2000-doelen (uit mijn aanwijzingsbesluiten) in diverse duingebieden te halen.

22

Volgens haar website beheert SBB ook 18.000 ha «water». Wordt geprobeerd dit nuttiger, inclusief voor voedselproductie te gebruiken? Zoals voor visvangst of viskweek, eetbare waterplanten, kroos (als

dierenvoer), en het plaatsen van drijftillen (floatlands)? Hoeveel inkomsten genereert SBB nu uit de verkoop van riet, en kan dit worden opgevoerd? Ziet u het ook als een optie, afgewogen, als kleine plassen niet echt nodig zijn voor watermanagement, ze in te polderen/droog maken om voor landbouw te kunnen gebruiken?

Antwoord

Staatsbosbeheer produceert en verkoopt zelf geen riet, maar verpacht rietlanden in gebieden als de Weerribben aan ondernemers die het product afzetten of gebruiken binnen hun bedrijfsvoering. Ook zijn op een substantieel deel van de wateren in eigendom bij Staatsbosbeheer visrechten gevestigd ten behoeve van beroepsvisserij en/of visverenigingen. Voor wat betreft de overige voorgestelde aquatische voedselproductie activiteiten geldt dat deze over het algemeen niet samengaan met het behalen van de natuurdoelen.

23

In de memorie van toelichting bij de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer (p. 9) werd gesproken over mogelijkheden toegang te heffen aan bezoekers van natuurgebieden die door SBB beheerd worden. Heft SBB nu toegang? Voor welke gebieden? Hoeveel levert dit jaarlijks aan inkomsten op? Wilt u voor meer gebieden toegang laten heffen? Of SBB meer lidmaatschappen te laten introduceren om gebruik te maken van haar gebieden of gebouwen, en daarmee meer inkomsten te krijgen?

Antwoord

In de memorie van toelichting geeft de Minister aan dat het afsluiten van de terreinen en het heffen van toegang bij het grootste gedeelte van de Staatsbosbeheerterreinen beleidsmatig onwenselijk en bovendien praktisch onuitvoerbaar is. Dat neemt niet weg dat Staatsbosbeheer ook tal van objecten beheert, die overigens vaak juist bijzonder duur in onderhoud zijn, waar dit wel zou kunnen. Destijds werd gedacht aan bijvoorbeeld de forten van de Hollandse waterlinie en een aantal landgoederen en buitenplaatsen. Op dit moment zijn bijna alle gebieden van Staatsbosbeheer vrij toegankelijk. Alleen bij gebieden en gebouwen die slechts onder begeleiding bezocht kunnen worden, wordt een bijdrage voor de excursie gevraagd. Van de gebouwen wordt bij Kasteel Groeneveld toegang gevraagd om het Kasteel en de daar georganiseerde exposities te bezoeken. Verder is een deel van de gebouwen in gebruik gegeven aan derden. Zij vragen wel een bijdrage voor de entree. Gezien de status van Staatsbosbeheer als rechtspersoon met een wettelijke taak en de maatschappelijke rol van de overheid, zijn lidmaatschappen in de vorm van het zijn van een vereniging of het heffen van toegang geen wenselijke ontwikkelingen. Ook brengt het heffen van toegang kosten met zich mee in de vorm van hekwerken en toezicht waardoor de kosten en baten onvoldoende positief uitvallen.

24

Wat doet SBB om meer donaties te krijgen? Hoeveel extra inkomsten denkt de Minister dat SBB hieruit jaarlijks kan krijgen?

Antwoord

Staatsbosbeheer heeft een onafhankelijke steunstichting, Stichting Buitenfonds. De stichting werft fondsen, sponsors en donateurs voor projecten in de natuurgebieden van Staatsbosbeheer waarvoor geen reguliere financiering (meer) beschikbaar is. Uit het Jaarverslag 2023 van het Buitenfonds blijkt dat er in 2023 ongeveer 3 miljoen is opgehaald. In 2024 heeft Buitenfonds – naast bijdragen vanuit de zakelijke markt – ruim 50 crowdfund-projecten gerealiseerd ter ondersteuning van (groene) initiatieven van boswachters. Voorbeelden hiervan zijn nieuwe vogelkijk-

schermen en -hutten, uitkijktorens, gereedschappen voor team Binnenwerk en middelen voor het educatieve programma Biesbosch onder vuur. Daarnaast ontving Buitenfonds bijdragen uit legaten, nalatenschappen en (doorlopende) schenkingen.

25

In de memorie van toelichting staat ook dat SBB op 1 januari 1996 in totaal een areaal van circa 215 000 ha in bezit had. Volgens haar website beheert zij nu 268 000 hectare. Kunt u aangeven wanneer en hoe deze toename tot stand is gekomen. Zijn grote grondaankopen gedaan? Welke? Tegen welke bedragen? Of zijn er andere verklaringen?

Antwoord

Staatsbosbeheer beheert 268.000 hectare. 254.250 hectare daarvan is in eigendom. Daarnaast is 925 hectare in erfpacht verkregen van andere eigenaren en 13.440 hectare is in beheer via beheercontracten. Zo voert Staatsbosbeheer bijvoorbeeld beheerwerkzaamheden uit voor recreatieschappen. Staatsbosbeheer groeide vanaf 2002 incrementeel met gemiddeld 2.600 hectare per jaar. Deze groei kan grotendeels verklaard worden door de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)/ Natuurnetwerk Nederland (NNN) in opdracht van de provincies.

26

Blijkens haar website beheert SBB 1.900 «gebouwde objecten». Hoeveel mensen wonen daar in totaal in? Ziet u mogelijkheden dit uit te breiden? Wilt u daar SBB opdracht toe geven?

Antwoord

Staatsbosbeheer bezit van oudsher ongeveer 50 woningen. Dit zijn voornamelijk voormalige dienstwoningen welke thans worden verhuurd of in erfpacht/opstal zijn uitgegeven. Staatsbosbeheer heeft geen toegang tot de basisregistratie personen (Wet BRP), waardoor geen inzicht bestaat in het aantal inwoners van de woningen welke in bezit zijn bij Staatsbosbeheer. Een groot deel van de 1900 «objecten» betreft geen woonhuizen maar bijvoorbeeld bunkers, tuinmuren, toegangshekken et cetera, deze objecten zijn ongeschikt voor bewoning.

27

Van de bedrijfslasten van SBB van jaarlijks 278 miljoen euro, is 45% (126 miljoen euro) «uitbesteed werk». Hoeveel daarvan is onderhoud aan gebouwen? Is dit geen indicator dat veel van deze gebouwen beter kunnen worden verkocht?

Antwoord

Van de genoemde bedrijfslasten is ongeveer 0,7 miljoen euro besteed aan onderhoud van gebouwen. Dit is exclusief de subsidie instandhouding monumenten (Sim) voor rijksmonumenten. Dit op zichzelf is geen indicator dat veel van deze gebouwen beter verkocht kunnen worden. Bij een verkoopafweging wordt naar meer elementen gekeken dan alleen de onderhoudsinvestering, zoals de vraag in hoeverre het gebouw bijdraagt aan de doelstellingen van Staatsbosbeheer en welke inkomsten het genereert.

28

Wordt nu in alle bossen die SBB beheert hout geoogst? Kan SBB de huidige 194.000 m³ houtoogst vergroten, bijvoorbeeld door voor meer gebieden contracten met bosbouwbedrijven aan te gaan? Bosbouw was de/een van de redenen om in 1899 SBB op te richten. Ziet u een toekomst dat zij geen of slechts een hele beperkte financiële bijdrage aan de SBB meer hoeft te doen, omdat voldoende hout geoogst wordt?

Antwoord

Die toekomst zie ik niet. Als gevolg van klimaatverandering (droogte) is de bijgroei per ha gedaald en is er sprake van calamiteiten, zoals ziekte in fijnspar en essen. Het oogstvolume is alleen op lange termijn weer omhoog te brengen door te investeren in verjonging en het klimaatbestendig maken van bossen. In de SNL-vergoeding zijn zowel de beheer- kosten als de gemiddelde houtopbrengsten verwerkt. Een deel van de opbrengsten uit hout is daarmee al ingeboekt als dekking voor het reguliere bosbeheer. Daarmee zijn de opbrengsten van hout verdiscon- teerd in de subsidiebedragen. De kosten voor uitvoering, aannemers, logistiek en bosbeheermaatregelen stijgen echter sneller dan de houtprijs, waardoor de netto-opbrengst per kubieke meter afneemt. De oogst wordt bepaald door de beheeropgave, niet door financiële prikkels.

29

Hoeveel recreatiewoningen/vakantiehuisjes beheert SBB? Hoeveel daarvan staan aan een openbare weg en aan de rand van of buiten een natuurgebied? Waarom worden deze door het ministerie niet verkocht: is eigendom wel legitiem, treedt het ministerie niet als marktpartij op, wat via de Wet Markt en Overheid aan regels is gebonden?

Antwoord

De vakantiewoningen van Staatsbosbeheer zijn ondergebracht in een samenwerking met Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen: Buitenleven Vakanties B.V., hiermee wordt voldaan aan de Wet Markt en Overheid. Het betreft woningen die midden in natuurgebieden staan en waarbij volledige vervreemding zonder negatieve externe werking (N2000) niet mogelijk is.

30

SBB stelt eisen om in aanmerking te komen voor natuurinclusieve landbouw pachtgrond, zoals het succesvol afronden van een cursus natuurinclusieve landbouw. Mag dit vooraf als eis worden gesteld om toegang te krijgen tot de verpachtingsprocedure? Dit beperkt toegang voor een deel van de agrarische bedrijven. Zijn dergelijke toegangseisen volgens u wettelijk toegestaan en geen marktverstoring?

Antwoord

Staatsbosbeheer verpacht gronden middels een openbaar pachtproces in lijn met het Didam-arrest en het «Convenant over het van overheidswege bieden van gelijke kansen bij de uitgifte van gronden voor natuur», zowel bij reguliere verpachting als bij verpachting in het kader van een samen- werkingsovereenkomst natuurinclusieve landbouw. In beide gevallen worden er beperkende voorwaarden voor het gebruik aan de pachter gesteld. De beperkende voorwaarden komen voort uit de instandhou- dingsdoelen van de aanwezige natuurwaarden. Provincies leggen de eigenaren van natuurgronden deze instandhoudingsverplichting op vanuit natuurbeheerplannen. De eisen aan de inschrijvers in het openbaar pachtproces zijn gelijk: een basiscursus «natuurbeheer van graslanden» is verplicht vanwege de kennis die noodzakelijk is om natuurdoelen die op deze hectares rusten, te kunnen realiseren. Als eigenaar mag Staatsbos- beheer deze objectieve eisen stellen. Staatsbosbeheer heeft in zijn pachtbeleid een aantal eisen vastgelegd waaraan een inschrijver moet voldoen met als doel het vinden van pachters die in staat zijn het natuurbeheer uit te voeren volgens de te behalen instandhoudingsver- plichting. Dit is rechtmatig, Staatsbosbeheer sluit op voorhand geen eigenaren uit. Iedere agrariër heeft bijvoorbeeld de mogelijkheid om een cursus te volgen aan de Aeres Hogeschool om te voldoen aan de inschrijvingsvoorwaarden.

31

Voert SBB bosuitbreidingsprojecten uit met als doel stikstof te reduceren? Er lijkt een wetenschappelijke consensus te zijn dat bossen in veel gevallen niet aan stikstofherstel bijdragen, maar zelfs bestaande stikstofproblemen kunnen verergeren als de bodem arm of zuur is. Het aanplanten van bos verwijdert geen stikstof uit het ecosysteem. Bossen nemen wel stikstof op in biomassa (hout, bladeren, strooisel), maar dat is tijdelijk opgeslagen, niet verwijderd. Door bladafval, humus en compostering komt stikstof na verloop van tijd weer in de bodem en het grondwater terecht. Onder bossen vindt langdurige ophoping van strooisel plaats. Tijdens de afbraak van dit organisch materiaal: komt nitraat vrij dat kan uitspoelen, daalt de pH van de bodem, en verdwijnen kalk, magnesium en kalium uit de top laag. Het gevolg is verzuring van de bodem, wat de beschikbaarheid van voedingsstoffen voor veel plantensoorten vermindert. Voor met name heide, schraalgraslanden en duinvegetaties betekent dit verlies van biodiversiteit. Als SBB nu projecten of plannen heeft om bos aan te planten met als doel stikstof te reduceren, bent u dan bereid deze projecten stil te laten leggen, totdat nader onderzoek uitsluitsel geeft of dit wel stikstofreductie oplevert?

Antwoord

Staatsbosbeheer draagt bij aan de uitvoering van de Landelijke Bossenstrategie (Kamerstuk nr. 33 576, nr. 202) door de aanleg van nieuw bos en het revitaliseren van bestaand bos. De belangrijkste grondslagen hiervoor zijn klimaat en biodiversiteit. Er worden geen bosuitbreidingsprojecten uitgevoerd met als doel stikstof te reduceren.

32

SBB beheert een aanzienlijk aantal landgoederen. In het Jaarverslag worden genoemd: Buitenplaats Elswout en Landgoed Groeneveld (p. 42). Hoe en wanneer zijn deze in beheer gekomen van SBB? (Waarom) zijn deze nooit te koop aangeboden? In Nederland zijn heel veel landgoederen particulier eigendom, inclusief omliggende bossen en landbouwgrond. Welke overheidstaak is met het eigendom van deze landgoederen gediend? Welke wet rechtvaardigt volgens u dat de overheid daarvan eigenaar is?

Antwoord

Landgoed Elswout is sinds 1970 in beheer bij Staatsbosbeheer. Het is destijds door de gemeente Bloemendaal aan de Staat verkocht en sinds de verzelfstandiging van Staatsbosbeheer in 1998 is het in eigendom van Staatsbosbeheer. Het landhuis zelf is particulier bezit. Landgoed Groeneveld is sinds 1940 in beheer bij Staatsbosbeheer. Bij de verzelfstandiging is de eigendom van het landgoed met de bijbehorende gebouwen van de Staat naar Staatsbosbeheer overgedragen. Het huis, de orangerie en het landgoed zelf zijn rijksmonument. Het is mij niet bekend of destijds is overwogen om de landgoederen aan een particulier te verkopen.

33

In het Jaarverslag lijkt de geschatte waarde van de (landbouw)gronden en gebouwen die SBB beheert niet te staan. In het rapport Zicht op Rijksbezit (p. 80) worden ze door de Algemene Rekenkamer wel als bezit van het ministerie genoemd, maar wordt ook geen geschatte waarde gegeven (p. 82), terwijl dat voor de terreinen en gebouwen van het Rijksvastgoedbedrijf wel wordt gedaan (p. 36). Waarom is in het Jaarverslag geen geschatte waarde van de gronden en gebouwen in hoofdstuk 8 (p. 99 e.v.) opgenomen? Hoeveel zijn deze twee nu naar schatting waard (graag apart weergeven)?

Antwoord

In de openingsbalans van Staatsbosbeheer uit 1998 (bij de verzelfstandiging) is toegelicht dat het totaal van gronden en doelstellingsgerichte gebouwen is gewaardeerd tegen de laagste rekeneenheid (één gulden). Dit hangt samen met het feit dat Staatsbosbeheer wel juridisch, maar niet economisch eigenaar is van deze activa. Het economisch risico met betrekking tot waardevermindering, -vermeerdering en/of tenietgaan berust bij de Staat.

34

Op haar website staat dat SBB «Hollands Hout» verkoopt; «kwaliteitshout uit onze bossen». Zou SBB het, aangezien lang niet al dit hout uit de provincies Noord- en Zuid-Holland kan komen, de productbenamingen willen aanpassen naar de regio of provincie waar het vandaan komt? Dus «Gelders Hout» uit Gelderland, «Drents Hout» uit Drenthe etc.

Antwoord

Met het label Hollands Hout wordt gerefereerd aan Nederland, niet aan provincies. Het volume per provincies is te klein om een eigen te merknaam te verantwoorden qua bereik en kosten.

35

Is mevrouw E.P. Paternotte, lid van de Raad van Toezicht van SBB, gerelateerd aan het D66-Kamerlid met dezelfde achternaam?

Antwoord

De leden van de Raad van Toezicht hebben conform artikel 5 lid 3 van de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer op persoonlijke titel zitting in de Raad van Toezicht en oefenen hun functie uit zonder last en ruggespraak. Relaties van de leden met anderen zijn daarbij niet relevant en worden niet gedeeld.

36

Is het correct dat SBB geen activiteiten heeft op Caribisch Nederland of een van de landen in het Caribische gedeelte van het Koninkrijk? Is dit altijd zo geweest, en zo niet: waarom is dit veranderd? Zou het wenselijk zijn dat SBB daar weer verantwoordelijk wordt voor natuurbeheer? Bent u bereid dit te onderzoeken?

Antwoord

Het is correct dat Staatsbosbeheer geen (beheer-)activiteiten heeft op Caraïbisch Nederland. Staatsbosbeheer heeft daar tot nu toe nooit een taak in gehad. Het natuurbeheer op de Caribische eilanden is belegd bij lokale organisaties.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van FVD

Naar aanleiding van de evaluatie en het jaarverslag 2023 van Staatsbosbeheer zijn reeds in meerdere schriftelijke rondes vragen gesteld over de bedrijfsvoering van Staatsbosbeheer. Het betrof hier de tekorten in de exploitatie die onder andere veroorzaakt werden door de oplopende kosten voor beheer en onderhoud van de vele kleine stukjes natuur die bij Staatsbosbeheer in eigendom zijn. Het onderhouden en beheren van dit «snippergroen» is inefficiënt en een beter georganiseerd beheer en onderhoud zou de exploitatielasten van Staatsbosbeheer kunnen verlagen. Daarbij drukt het eigendom van dit snippergroen op de balans van Staatsbosbeheer, die zelf ook aangeeft dat zij open staat voor een andere oplossing, bijvoorbeeld beheer door derden.

37

Bent u bekend met het aanbod van Staatsbosbeheer om het snippergroen van Staatsbosbeheer tegen natuurwaarde (lees: afgewaardeerde agrarische grondwaarde) in eigendom over te dragen aan de agrariërs die al belendende landbouwgronden beheren en exploiteren?

Antwoord

Staatsbosbeheer is bezig met een efficiëntieslag in het beheer door te voeren door bijvoorbeeld te kijken naar ingebruikgeving van landschapselementen aan agrarisch ondernemers als onderdeel van de pachtuitgifte. Vanuit kostenoverwegingen (hoge verkoopkosten versus lage opbrengsten) wordt in veel gevallen niet de mogelijkheid geboden tot aankoop.

38

Bent u bekend met de mogelijkheid om hieraan de onderhoudstaak aan de nieuwe eigenaren over te dragen, tegen een redelijke beheervergoeding, waarmee een impuls kan worden gegeven aan agrarisch natuurbeheer en tevens dit beheer efficiënter en goedkoper kan worden uitgevoerd?

Antwoord

Ik ben bekend met de mogelijkheid om onderhoudstaken aan nieuwe eigenaren over te dragen. Maar zoals ik in mijn voorgaande antwoord ook al aangaf gaat Staatsbosbeheer zelf over deze afwegingen en keuzes.

39

Bent u bereid met de beleidsruimte die u heeft – binnen uw mandaat als bewindspersoon – om deze overdracht van snippergroen, inclusief beheerovereenkomst, door middel van een eenvoudige opdracht aan Staatsbosbeheer te realiseren?

Antwoord

De overdracht van «snippergroen», inclusief beheerovereenkomst, is niet eenvoudig door mij te realiseren door middel van een opdracht aan Staatsbosbeheer. Als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) en rechtspersoon met een wettelijke taak (RWT) gaat Staatsbosbeheer zelf over de (eventuele) overdracht van zijn gronden en eigendommen.

40

Het programma Ruimte voor Defensie legt een zware ruimteclaim op gronden in provincies. Met name in de provincie Gelderland worden oefenterreinen voorzien en nieuwe defensielocaties. Bent u bekend dat Staatsbosbeheer met het Ministerie van Defensie een overeenkomst heeft getekend waarin Staatsbosbeheer haar gronden ter beschikking stelt aan Defensie voor genoemd programma?

Antwoord

Er is geen overeenkomst getekend waarbij Staatsbosbeheer zijn gronden ter beschikking stelt aan Defensie. Er is een intentieovereenkomst getekend met de intentie om te komen tot een samenwerkingsovereenkomst.

41

Hoe voorziet u mogelijke effecten op de doelstellingen om natuurwaarden op de gronden van Staatsbosbeheer te behouden en te versterken in het kader van de nationale en internationale verplichtingen jegens natuurherstel en – behoud? Is Staatsbosbeheer hier niet te snel, heeft zij de mogelijkheid om met een ministerie dergelijke afspraken te maken?

Antwoord

De gesloten intentieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en Defensie ziet onder andere op het ter beschikking stellen van kennis die Staatsbosbeheer heeft van zijn natuurterreinen, zodat in de verdere planuitwerking door Defensie zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de aanwezige natuurwaarden. Mocht uit de planuitwerking blijken dat wel inbreuk wordt gemaakt op natuurwaarden, dan zal Defensie met de provincies als bevoegd gezag afspraken moeten maken over compensatiemaatregelen.

42

Kunnen gronden die oorspronkelijk zijn ontwaard tot natuurgronden op deze wijze worden gealloceerd aan oneigenlijke taken dan waarvoor deze zijn aangekocht dan wel afgewaardeerd?

Antwoord

Op dit moment is nog geen sprake van grondverkoop door Staatsbosbeheer voor de plannen van Defensie. Mocht de verdere planuitwerking van Defensie aantonen dat eigendommen van Staatsbosbeheer nodig zijn voor de realisatie van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD), dan zal Defensie in haar plannen ook rekening moeten houden met het compenseren van eventuele verdwijnende natuurwaarden.

43

Staatsbosbeheer voorziet dat zij – mogelijk door het verlies van gronden aan Defensietaken – extra gronden natuur moeten bijkopen. Hoe ziet u dit? Komt deze extra aankoop van gronden ten laste van bijvoorbeeld de agrarische sector of de woningbouw?

Antwoord

Het is aan Defensie om een oplossing te vinden voor eventuele compensatieopgaven welke voortvloeien uit de uitvoering van het NPRD.